

De Gröna | Europeiska fria alliansen
i Europaparlamentet

Food first

Hållbart jordbruk kan livnära fler människor än den ökande biltrafiken

Optimismen för jordbruksbränsle hotar den globala livsmedelssäkerheten

En allt större del av jordbruksinvesteringarna och åkermarken används för att framställa bränslen. Detta hotar livsmedelssäkerheten i världen, eftersom jordbruksbränslen av spannmål, oljeväxter och sockerrör – felaktigt kallade grön energi – på många håll medför rovdrift på naturresurser. Regnskogar skövlas för att ge plats åt palmoljaplantager. Den intensiva produktionen av sojaböner förbrukar mer grundvatten. Även användningen av bekämpningsmedel och gödselmedel ökar. Miljö- och energibalansen för den agroindustriella bränsleproduktionen är därför negativ på flera sätt. De nuvarande investeringarna och politiska ramvillkoren för jordbruksbränslen gynnar stora monokulturer, stärker marknadsställningen för multinationella företag och missgynnar decentraliserade lokala lösningar. Över hela världen riskerar miljoner människor i landsbygdsområden att fördrivas från sitt land och därmed förlora inkomst och levnadsvillkor.

Ett tvivelaktigt medel mot klimatförändringar

Jordbruksbränslen förväntas lösa problemen med klimatförändringen. Koldioxid är dock inte det enda problemet. Gröna växter reducerar visserligen CO₂, men odlingsintensifieringen av majs, spannmål, sockerrör och palmolja påverkar inte nödvändigtvis klimatet på ett positivt sätt. Hittills har man bortsett från att den ökade användningen av kvävegödselmedel leder till omfattande utsläpp av kvävedioxid (NO₂, lustgas). NO₂ skadar klimatet mycket mer än CO₂.

De agroindustriella odlingsmetoderna grundar sig dessutom på en hög förbrukning av mineralolja. I modeller där man beräknar positiva energi- och klimatbalanser döljs viktiga faktorer som ytterligare råvarutransporter, skördebortfall genom klimatförändring på grund av torka, översvämning, markerosion och förlust av den biologiska mångfalden. Nya sjukdomar som uppstår på grund av förändrade klimatförhållanden hotar livsmedelssäkerheten ytterligare.

Hot mot känsliga ekologiska system

Den växande efterfrågan på jordbruksbränslen från industriländer förstärker den snabba tillväxten av palmolja-plantager och sojamonokulturer som nu breder ut sig i regnskogar och andra känsliga ekologiska system. I Malaysia har redan stora delar av urskogen skövats för palmolja-plantager. I Brasilien avverkas tropiska skogar, och savanner plöjs för att kunna odla mer vegetabiliska råämnen för export av djurfoder och bränsle. Landet ersätter för närvarande 40 procent av sin egen mineralolja-förbrukning med etanol och jordbruksdiesel, vilket motsvarar en yta stor som Förenade kungariket och Beneluxländerna. Man planerar nu exportvolymerna av bränsle med Förenta staterna och Europa som leder till avverkning och torrläggning av ytterligare 200 miljoner hektar regnskog och träskområden. 80 procent av landets växthusgaser kan hittills hänföras till sådana skövningar och omvälvningar. Därutöver sjunker grundvattennivån snabbt i många regioner på grund av uppsvinget för jordbruksbränslen.

Hot mot den globala livsmedelsförsörjningen

Det privata och offentliga stödet till jordbruksbränslesektorn leder till en skärpt konkurrens om mark och resurser. Detta sker främst på bekostnad av de fattigaste människorna och regionerna. Spannmålspriserna har fördubblats på ett år, lagerbeståndet med spannmål har inte varit så lågt på 40 år. Klimatrelaterade skördebortfall och en fortsatt ökad köttkonsumtion i industriländer och länder med hög tillväxt (framför allt Kina och Indien) förstärker denna tendens. Om EU, Förenta staterna och Brasilien fortsätter att ersätta mineralolja med jordbruksbränsle i allt högre grad, i stället för att drastiskt sänka den egna bränsleförbrukningen, kommer visserligen några välmående länder fortfarande att ha råd med den höga förbrukningen av bränsle och livsmedel i några år, medan en majoritet av de fattiga inte kommer att ha tillräckligt att äta. Kina har redan stoppat nya jordbruksbränsleprojekt i landet, för att förhindra livsmedelsbrist.

Ovissa framtidsscenarier

På grund av de oväntat dåliga miljö- och energibalanserna för de jordbruksbränslen som för närvarande framställs, riktar förespråkarna nu in sina förväntningar på kommande generationer energigrödor som ska lösa klimatproblemen: snabbväxande träd, miscantusgräs och andra arter av biomassa ska i framtiden omvandla cellulosa till socker och etanol. Därtill ska genetiskt modifierade enzymer och GMO-utsäde och -växter användas. Eftersom de flesta av dessa energigrödor dock är fleråriga och invasiva, kan detta leda till kontamination och undanträngning av naturligt förekommande arter. Bättre energibalanser för kommande bränslegenerationer kan alltså eventuellt bara fås genom nya negativa effekter på miljön och samhället. En konsekvensbedömning av aviserade andra och tredje generationens bränslen saknas fortfarande.

Nuvarande konsumtionsmönster prövas

Det finns inga överskott av mark och livsmedel i EU, särskilt inte när marken inte förvaltas på ett hållbart sätt. EU är den globalt största nettoimportören av foder och livsmedel. Även utan jordbruksbränsleimporten utnyttjar livsmedelsindustrin många miljoner hektar åkermark i tredjeland, framför allt i utvecklingsländerna. Enorma mängder grundvatten och mineralolja förbrukas för att skaffa fram foder till den nuvarande köttkonsumtionen för Europas medborgare. För att minska de sociala och ekologiska effekterna av våra konsumtionsvanor på utvecklingsländerna och för att bidra till att minska klimatförändringarna, måste EU därför

effektivisera sin livsmedelsförsörjning avsevärt. Energi- och kaloriförbrukningen måste minskas genom en regional, energieffektiv tillverkning och marknadsföring. Dessutom måste förnybar energi (solenergi, geotermik, biogas, vind) utnyttjas bättre på decentraliserad, lokal nivå. Energiutvinningen av biomassa är meningsfull om framför allt organiskt avfall, i stället för spannmål och oljehaltiga frukter, återvinns bättre på plats och används i kraftvärmeverk.

Att binda offentligt stöd till hållbarhetskriterier

Biomassa och biogas kan bidra till mer energihushållning och en minskning av klimatförändringen. De kan vara en del av ett hållbart system för livsmedels- och energiförsörjningen, om livsmedelstryggheten kommer i första hand och den biologiska mångfalden används på ett hållbart sätt. Detta är dock bara möjligt om offentligt stöd för energiogrödor kopplas till hållbara odlingssystem och integrerat energiutnyttjande. Mineraloljeförbrukningen kan minskas i framför allt livsmedelsindustrin, om lokala och regionala livsmedelsförsörjningssystem och energibesparing främjas konsekvent, i stället för att främja odling av energiogrödor.

Att gynna global fördelningsrättvisa för livsmedel och energi

Världens befolkning ökar. När livsmedelsförsörjningen ska säkras på lång sikt, måste åkerjorden för försörjningen av livsmedel, foder eller energi regleras bättre. Den nuvarande höga köttkonsumtionen hos de rika länderna och konsumenterna gör det omöjligt att, utöver en hållbar livsmedelsförsörjning, även tillhandahålla energi av förnybara råvaror. För att producera 1 kcal kött krävs upp till 10 kcal från vegetabilier. Den industriella boskapsuppfödning som baseras på importerat foder subventioneras inte bara med miljarder euro, utan svarar för de största utsläppen av växthusgaser som metan. Detta miljöskadliga utnyttjande av mark och energi förstärks ytterligare av odling av energiogrödor. EU måste därför sträva efter en rättvisare global fördelning av livsmedels- och energiresurser vid kommande reformer av sin jordbrukspolitik.

Att förebygga konflikter om livsmedel och energi

En rättvis fördelning av resurserna mellan länderna i norr och söder kan endast uppnås genom drastiska åtgärder mot livsmedels- och energislöseriet i industriländerna. Konflikter om livsmedel, vatten och energi kan därmed förebyggas. I Nordamerika och Europa förbrukar 19 procent av världens befolkning 65 procent av tillgänglig mineralolja och 40 procent av tillgängliga livsmedel. Olje- och vattenreserverna minskar. Koncentrationen i livsmedels- och energisektorn till några få marknadsdominerande koncerner gör att man kan befara att nationella regeringar snart bara kommer att ha ett litet inflytande på livsmedels- och energiförsörjningen. Därför måste bättre ramvillkor utarbetas för decentraliserade livsmedels- och energiförsörjningsnätverk. Det finns många bra exempel och erfarenheter på väl fungerande, regionala system för produktion av livsmedel och förnybar energi i och utanför Europa. Sådana framsynta praktiska insatser måste stödjas ytterligare genom program för landsbygdsutveckling.

Certifiering och kvalificerat marknadstillträde

Certifiering är inget mirakelmedel. Pålitliga inspektions- och kontrollsystem behöver en egen lämplig privat och statlig miljö. Därför bör Europeiska kommissionen utföra en ingående konsekvensanalys, innan den lagligt fastställer ett blandningstvång för jordbruksbränsle. De möjliga effekterna på livsmedelssäkerheten i världen och miljön måste undersökas, med hjälp av uppskattade mängder bränslen som skulle tillverkas i EU eller exportländerna.

Tillverkningsvillkoren för importerade produkter, särskilt från utvecklingsländer och känsliga ekologiska system, måste kontrolleras fullständigt.

För importen måste *bestämmelser om kvalificerat marknadsstillträde* utfärdas. Uppfyllandet av hållbarhetskriterier blir därmed villkor för tillgången till den europeiska marknaden och kan förhindra ekologisk och social dumpning. Importpreferenser och ekonomiska ålägganden då hållbarhetsnormerna inte uppfylls måste finnas som medel för marknadsreglering.

Skatteförmåner, direktstöd och finansiering av utvecklingsprojekt måste bindas till hållbarhetskriterierna.